

Мальцев Володимир Самсонович,
науковий співробітник;

Бахонський Олександр Вадимович,
кандидат фізико-математичних наук, директор;
Державна установа «Центр оцінювання діяльності наукових установ та наукового забезпечення розвитку регіонів України НАН України»

СТАН ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ ТА В КИСВІ ЗА ДАНИМИ ООН

Поняття «електронне урядування», *E-government*, виникло на початку ХХІ ст. в умовах формування інформаційного суспільства. У світовій практиці склалось декілька основних моделей електронного урядування: англо-американська, європейська, азійська. Органи державної влади США, наприклад, зробили основний акцент на створенні необхідної інформаційної інфраструктури, на забезпеченні громадян необхідною інформацією та надання їм послуг.

Аналогічна тенденція склалася і в Україні. На початку 2000 рр. в Україні була прийнята ціла низька законів та підзаконних актів з цього питання. Для впровадження електронного урядування в нашій країні розроблена розвинена нормативна база. В 2017 р. Кабінетом Міністрів була схвалена Концепція розвитку електронного урядування в Україні, де використано наступне визначення: електронне урядування – форма організації державного управління, яка сприяє підвищенню ефективності, відкритості та прозорості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій для формування нового типу держави, орієнтованої на задоволення потреб громадян [1].

Інформаційно-аналітичною базою для дослідження розвитку електронного урядування в світі є матеріали та аналітичні звіти Організації Об'єднаних Націй. ООН визначає електронне урядування в двох підходах: як системне використання ІКТ урядом для взаємодії з громадянами і підприємствами та для спрощення й удосконалення демократичного управління, використовуючи різноманітні електронні засоби масової інформації [2]. Починаючи з 2001 р. реалізується проект, створений Департаментом ООН з економічних і соціальних питань, в межах якого кожні два роки здійснюються дослідження з оцінювання стану розвитку електронного урядування в усіх 193 державах-членах ООН [3]. Методологією досліджень запропонована рейтингова система, яка дозволяє порівнювати рівень розвитку електронного урядування в країнах та в світових столицях. Черговий звіт ООН щодо електронного урядування «Прискорення цифрової трансформації для сталого розвитку» опубліковано 17 вересня 2024 р. [4].

Рівень розвитку електронного урядування в державах-членах ООН оцінюється Індексом розвитку електронного урядування (*E-Government*

Development Index, EGDI). *EGDI* – це зведений індекс, який розраховується як середнє значення трьох незалежних складових: індексу онлайн-послуг (*Online Services Index, OSI*), індексу телекомунікаційної інфраструктури (*Telecommunications Infrastructure Index, TII*) та індексу людського капіталу (*Human Capital Index, HCI*).

За рівнем *EGDI* у 2024 р. Україна займає 30 місце серед 193 країн світу або 17 місце серед європейських країн. Україна увійшла до групи країн з дуже високим рівнем розвитку електронного урядування. Всього до групи країн з дуже високим рівнем розвитку електронного урядування за версією ООН 2024 р. включено 76 країн. Світовими та європейськими лідерами є Данія та Естонія. Крім України, до цієї групи віднесено такі європейські країни-кандидати на вступ до ЄС: Сербія (39 місце серед 193 країн світу), Албанія (62), Молдова (70).

Серед трьох складових *EGDI* найкращий результат Україна показує за індексом онлайн-послуг (*OSI*). За цим індексом Україна займає п'яте місце в світі слідом за Республікою Корея, Данією, Естонією та Саудівською Аравією або третє місце серед європейських країн.

У звіті ООН 2024 р. відзначено такі особливості України [4, с. 125]:

– незважаючи на триваючий конфлікт з Російською Федерацією, Україна досягла вражаючого прогресу в цифровому розвитку. Уряд переніс усі загальнодоступні дані та служби на загальнодоступні хмарні платформи за кордоном, забезпечивши безпеку та доступність важливої інформації та цифрову стійкість. Супутникове підключення забезпечує безперервне підключення до Інтернету;

– державно-приватне партнерство відіграло вирішальну роль у цифровій трансформації країни. Співпраця з великими цифровими провайдерами, такими як Microsoft, Amazon Web Services, SpaceX і Palantir Technologies, дозволила Україні використовувати передові технології та інфраструктуру. Співпраця між іноземними технологічними компаніями та українськими збройними силами стимулює новий вид експериментів таких, як розробка рішень штучного інтелекту для розмінування та судового переслідування військових злочинів. Журнал TIME 8 лютого 2024 р. опублікував розлогий матеріал про розвиток технологічної галузі України під час повномасштабної війни, та яку роль у цьому відіграють іноземні техногіганти «Як технологічні гіганти перетворили Україну на військову лабораторію III» [5];

– стратегічний підхід України захищає цифрові активи та підтримує економічну діяльність і державні послуги в умовах конфлікту, позиціонує країну як стійкого та далекоглядного цифрового лідера.

Рівень розвитку електронного урядування в світових столицях в дослідженні ООН визначено Індексом місцевих онлайн-послуг (*Local Online Services Index, LOSI*). Рейтинг *LOSI* від ООН оцінює цифрову трансформацію міст, включаючи онлайн-послуги та електронну демократію. У 2024 р. *LOSI* включає 95 показників, розподілених за шістьма критеріями: інституційна

структура (5), надання контенту (30), надання послуг (30), участь і залучення (10), грамотність електронного урядування (10) і технології (10). Порівняно з виданням 2022 р., у 2024 р. додано критерій грамотності електронного урядування; кількість показників збільшено з 86 до 95. Це розширення відображає поглиблену систему оцінювання. Запровадження критерію грамотності електронного урядування підкреслює критичну роль цифрової грамотності в залученні людей до державних онлайн-послуг. Зараз Індекс *LOSI 2024* оцінює ключові функції на урядових порталах, віддзеркалюючи глобальні тенденції до інклюзивних практик, водночас підтверджуючи важливість технічних стандартів і доступності.

Київ у 2024 р. увійшов до групи міст світу з дуже високим рівнем цифровізації. Всього до цієї групи за версією ООН 2024 р. включено 42 міст. За рівнем *LOSI* у 2024 р. Київ займає 15 місце серед 193 світових міст або шосте місце серед європейських столиць. Попереду Києва знаходяться Таллінн, Мадрид, Копенгаген, Берлін, Лондон. За Києвом слідують такі європейські міста з дуже високим рівнем цифровізації: Вена, Хельсінкі, Париж, Рим, Рига, Цюрих, Загреб, Стокгольм, Софія, Амстердам, Осло, Варшава, Вільнюс, Люксембург.

Київ – це єдине місто в Європі серед столиць країн-кандидатів на вступ до ЄС, який включено до групи міст світу з дуже високим рівнем цифровізації.

Військові виклики посилили цифровізацію бізнесу в Україні та сприяли сплеску оборонних інновацій і технологій завдяки створенню Акселератора (прискорювача) в Міністерстві оборони [6]. Головне завдання Акселератора – автоматизувати та пришвидшити роботу з сучасними інноваційними проектами, які передусім мають на меті посилення можливостей Збройних Сил України. Працює така структура за принципом «єдиного вікна», куди подаються всі заявки бажаючих на співпрацю з Міністерством оборони. Якщо до повномасштабного вторгнення рф в Україну для аналогічних процесів були потрібні стоси паперів та буквально роки часу, то тепер завдяки «єдиного вікна» – спеціальній вебплатформі – а також системі управління процесами час чітко регламентований – без зайвих нарад і погоджень.

Одним з інструментів вимірювання процесів інформатизації та цифровізації в Україні є Індекс цифрової трансформації регіонів України, розроблений командою регіональної цифровізації Міністерства цифрової трансформації України [7]. Цінністю визначення рівня цифрової трансформації в регіонах є розуміння потенційних точок зростання та можливостей. Індекс дає змогу дослідити спроможність органів влади ухвалювати цифрові рішення, а також визначає рівень цифрової культури серед громадян та громадянок нашої держави. Індекс містить 8 основних блоків: інституційна спроможність, розвиток інтернету, розвиток ЦНАП, режим «без паперів», цифрова освіта, візитівка області, проникнення базових електронних послуг. Станом на 2023 рік затверджено 16 регіональних програм інформатизації. Впровадження цифрових послуг дає змогу зменшити бюрократичні процеси, частоту відвідування профільних закладів та витрати фінансів, а водночас – отримати необхідні

послуги в зручному онлайн-форматі. Цифровізація вже стала невід'ємною частиною життя українців. За даними Міністерства цифрової трансформації України у застосунку «Дія» майже 21 млн користувачів, для яких доступні 21 документ та понад 30 сервісів.

Нещодавнє дослідження, проведене аналітичним центром EasyBusiness за підтримки Міжнародного фонду «Відродження» *«Визначення ключових груп продуктів і ланцюжків доданої вартості ЄС, де Україна може посилити ЄС»*, пропонує конкретні дані про те, як напрацювання України з розвитку електронного урядування може принести в процесі євроінтеграції нову динаміку в зусилля ЄС з цифрової трансформації [8]. Однак автори дослідження вказують, що реалізація цього потенціалу потребуватиме значних інвестицій в науково-дослідну інфраструктуру України та її систему освіти.

Список використаних джерел

1. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні: розпорядження Кабінету Міністрів України від 20 вересня 2017 р. № 649-р. *Офіційний вісник України*. 2017. № 78. Ст. 109. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/Laws/show/649-2017-%D1%80>
2. United Nation E-Government Survey. URL: https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2018-Survey/E-Government%20Survey%202018_FINAL%20for%20web.pdf
3. UN E-government Knowledgebase. URL: <https://publicadministration.un.org/egovkb/en-us/About>
4. United Nations, Department of Economic and Social Affairs. United Nations E-government survey 2024, Accelerating Digital Transformation for Sustainable Development. URL: <https://desapublications.un.org/sites/default/files/publications/2024-09/%28Web%20version%29%20E-Government%20Survey%202024%201392024.pdf>
5. Vera Bergengruen, «How tech giants turned Ukraine into an AI war lab», *TIME* magazine, 8 February 2024 (Kyiv). URL: <https://time.com/6691662/ai-ukraine-war-palantir/>
6. Defense Express. Акселератор Міноборони як «новий тренд у зарегульованій системі»: які завдання виконуватиме. 11 червня 2023. URL: https://defence-ua.com/news/akselerator_minoboroni_jak_novij_trend_u_zaregulovani_jak_zavdannja_vikonuvatime-11855.html
7. Міністерство цифрової трансформації України. Індекс цифрової трансформації регіонів України 2023. 21 квітня 2024. URL: <https://hromada.gov.ua/research/indeks-cifrovoyi-transformaciyi-regioniv-ukrayini-2023>
8. International Renaissance Foundation, EasyBusiness. Identification of key product groups and EU value added chains where Ukraine can strengthen the EU. April 2024. URL: <https://drive.google.com/file/d/1IOXE15ffFkTzEZEPiIFhBP4WKzK0iLrV/view>